

Pròleg

♦♦ MIQUEL PORTER I MOIX

CATEDRÀTIC D'HISTÒRIA DEL CINEMA DE LA UNIVERSITAT DE BARCELONA

En escriure aquestes ratlles de presentació per al llibre *El cinema a l'Hospitalet: de l'espectacle de fira a la multisala (1907-1996)*, s'acaben d'inaugurar les set sales d'un complex comercial a La Farga per complir així els termes d'un enunciat que ha volgut acostar-se a una realitat social, comercial i cultural hospitalenca. Una activitat universal, però que va prendre aviat carta de naturalesa a la ciutat. L'avinentesa de la celebració del centenari oficial i mundial del cinema ho ha fet possible.

Quan la multiplicació dels canals televisius va accelerar el tancament de les sales de projecció dites de barri, va ésser molta la gent que pensà en una definitiva desaparició del cinema en sala que, fins aleshores, havia estat el canal habitual per a la seva transmissió i que, en determinats moments, com molt bé observen els autors d'aquest treball, va quedar com a únic lloc cívic de reunió, esglésies a part.

L'efemèrides del centenari ja esmentat haurà estat aprofitada de manera ben diversa. Mentre uns s'han dedicat a la mera mitologia, derivada lògica d'un espectacle creat per a les masses i pensat com a indústria i comerç del lleure, d'altres han volgut fixar-se en la vàlua històrica i cultural que de tals fets es desprèn. Així, de Girona a Reus i de Sant Feliu de Guíxols a Lleida, passant per Mataró, el Prat, Sant Boi o Valls, moltes han estat les poblacions que han fet un esforç de recuperació de la seva memòria cinematogràfica. Era natural que l'Hospitalet, segona ciutat de Catalunya —fet que cal recordar més d'una vegada—, tingués un gest semblant. I ho ha fet amb una obra seriosa, àmplia i generosa.

Els que ens dediquem professionalment a la recerca històrica relacionada amb el cinema sabem bé fins a quin punt és difícil reunir i ordenar les peces d'una mena de trencaclosques, de mosaic del que sempre ens manquen tessel·les.

Aquestes dificultats esdevenen molt més difícils quan qui vol emprendre les tasques necessàries es troba davant una manca de recursos bàsics i previs. Per sort, en la present ocasió, la voluntat vocacional dels autors ha comptat amb la realitat d'alguns arxius consultables, amb la comprensió d'algunes institucions i autoritats ciutadanes, però, per sobre de tot, amb el bagatge tècnic i científic d'unes mentalitats universitàries a la vegada que universalistes, paraules semblants, però no sempre identificades.

En efecte, universitat significa mètode, sistema, aparell crític i moltes coses més aplicables a la realitat universal. Els autors han intentat un apropament del particular a l'universal, però ho han fet per paràmetres universitaris.

És a dir, que ens trobem no pas davant d'un mer recull de dades captades de manera pacient, amb el que això comporta. Hi ha un procés d'ordenació plausible i conseqüent del material, de manera que aquest material pren un sentit evolutiu i constitueix un discurs necessàriament fragmentat, però tot dirigit vers una visió global, talment com si d'un muntatge alternant filmic es tractés.

Les fragmentacions són naturals. D'una banda, les cronològiques i, d'altra banda, les situacionals, les dels moments i les dels llocs urbans. Temps, espai i la seva síntesi defineixen precisament el fet cinematogràfic, i el llibre esdevé així una mena de conjunt de visions analítiques que, unides en un sol impuls, es tornen una fàcil incitació a la síntesi.

Encara que no sempre resulti evident per als espectadors, sota les aparences d'unes imatges i uns sons, uns treballs tecnològics i unes publicitats, hi ha algunes coses més que un entreteniment, una diversió, una alienació, una senzilla ocupació de l'oci, una càrrega cultural o, en alguns casos, un gaudi artístic. Si Cervantes va escriure que «*no hay libro malo que no contenga algo bueno*», en una paràfrasi no pas forçada podríem dir que, per a una mirada atenta, no hi ha film que no contingui imatges o situacions dignes del record, de quedar impreses en algun racó de la memòria. I aquesta memòria, representada pels individus d'una comunitat, va formant poc a poc un pòsit col·lectiu per esdevenir així un patrimoni que és alhora individual i plural.

Conservar aquest patrimoni és un deure inel·ludible d'aquells que estan encarregats per la societat de la seva administració i govern, per als responsables polítics gerencials del bé que, en una societat democràtica, el poble els ha confiat. Societats privades i públiques, associacions i fundacions, municipis i diputacions, conselleries i ministeris tenen no només la possibilitat sinó el deure de preservar els béns públics. I no solament les pel·lícules sinó també els materials de tota índole que es relacionen amb el cinema, des d'un senzill programa de mà fins als aparells tècnics. La nova realitat que representa el cinema ha influït en la vella d'una manera tan dinàmica i continuada que ningú de nosaltres seria tal com és si aquesta nova realitat no hagués existit.

Sens dubte per això és tan important que les monografies de caire local, sorgides en la majoria dels casos d'impulsos privats i, a vegades, com en aquesta ocasió, recollides pels poders locals, arribin a la seva publicació, a l'abast del poble que n'ha estat el coprotagonista.

Una ciutat és una realitat biològica, ja que sorgeix de les accions dels humans. És com un gran teixit que, amb tota conseqüència, esdevé més complex a mida que es va engrandint. Així, l'Hospitalet és Santa Eulàlia de Provençana, però també Collblanc i la Torrassa, Pubilla Casas, la Florida i Bellvitge... Els autors del llibre han estat particularment sensibles a aquesta realitat, a aquest teixit d'una ciutat plural. A cada grup humà li corresponen característiques pròpies i aquestes característiques han de quedar proporcionalment reflectides.

Un aspecte d'especial interès, tant des d'un punt de vista social com del concretament cultural, és el de la tasca realitzada pels cineclubs, grups que, més enllà d'una ocupació del lleure, volen un aprofitament més conscient dels valors de tot tipus que unes cintes poden representar. Són societats civils, lliurement constituïdes, que intenten fer una mena de pedagogia. Evidentment, reflectiran ideologies —depenent de si el grup gira al voltant d'una parròquia, una zona polititzada (amb els matisos que això comporta) o, senzillament, si són persones amb inquietuds estètiques, ètiques o professionals que volen exprèmer d'un film allò que sigui aprofitable. A certes èpoques —com durant la dictadura franquista—, els cineclubs i cinefòrums han fet d'autèntica substitució dels elements informatius i formatius que eren negats al poble o tergiversats pels interessos dels qui manaven. En d'altres moments s'han pogut dedicar més a la seva prístina voluntat d'ésser un lloc de trobada on practicar una didàctica de l'espectacle en general i del cinema en particular.

Dins d'un esperit semblant, però amb característiques pròpies, apareix l'anomenat cinema amateur o no professional, amb les variants d'independent, experimental, alternatiu, compromès o de lluita. De tot hi ha hagut a la Ciutat, i fins i tot es va arribar als intents d'un aprenentatge regulat, de cara a la professionalització, en el si de l'Escola d'Estudis Artístics.

De tot això i molt més s'han ocupat Núria Toril i Òscar Garcés, i ho han fet trobant el punt dolç entre la crònica popular, a l'encalç de qualsevol ciutadà —fins i tot d'aquells que «no van al cine»—, i l'obra de voluntat científica, com ho demostra la cura amb què han recollit i utilitzat les fons documentals, la bibliografia i l'hemerografia de què podien disposar.

Un dia o altre s'haurà d'acabar l'estudi sociològic dels resultats del cinema sobre el seu públic. Quan aquest moment arribi, obres com la que el lector té a les mans resultaran imprescindibles. L'existència de Barcelona com a cap i casal pot tenir, com a perillós resultat, el d'amagar bona part de la importància que el cinema ha tingut a la resta de Catalunya, tant i més quan, com en el cas de l'Hospitalet, la proximitat pot dificultar la visió de la realitat, i el bosc pot impedir de veure els arbres. És per això que aquest llibre esdevé exemplar.